

ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Неделіковська К.І., здобувачка вищої освіти

Науковий керівник:

Шишпанова Н.О., канд. екон. наук, доцент

Миколаївський національний аграрний університет

Децентралізація є універсальним засобом для країн, які бажають демократизуватися та модернізуватися. Проте багато прикладів з Африки, Азії та Латинської Америки показують, що децентралізація може мати негативний вплив на економічний розвиток та демократію режиму.

Результати аналізу індексу демократії від The Economist Intelligence Unit 2013 року та індексу децентралізованості Іваніни та Шаха 2013 року свідчать про зв'язок між місцем країни в рейтингу децентралізації та рейтингом демократії, який залежить від політичного режиму. Місця країн у рейтингах децентралізації та демократії найбільше збігаються серед гібридних режимів (між місцями в двох рейтингах є сильний зв'язок), тоді як у демократіях і дефектних демократіях зв'язки середні та слабкі відповідно. В авторитарних режимах цей зв'язок майже відсутній, що дозволяє зробити висновок, що максимальна централізація публічної влади не є необхідною характеристикою авторитарних режимів. Різниця між рівнями децентралізації суттєва лише при порівнянні демократичного та авторитарного режимів, тоді як гібридні та авторитарні та гібридні та дефектні режими суттєво не відрізняються за рівнем децентралізації.

Децентралізація не обов'язково спричиняє демократизацію політичного режиму. Важливим фактором, що впливає на успіх реформи, є тип політичного режиму країни до реформи. Оскільки рівень децентралізації в дефектних демократіях та гібридних режимах дещо відрізняється, перехід від одного режиму до іншого полягає не в децентралізації, а в реформуванні інших сфер публічної влади [1].

Децентралізація – доволі поширене поняття в сучасних українських медіа та у риториці представників уряду. Враховуючи визначення даного поняття різних науковців та законодавчо закріплене в офіційних документах, можемо зробити висновок, що децентралізація – передача повноважень та фінансів від державної влади якнайближче до людей - органам місцевого самоврядування.

Розрізняють два типи децентралізації: адміністративний (бюрократичний) і демократичний. Адміністративна децентралізація означає розширення компетенції місцевих адміністративних органів, які діють у межах цієї компетенції самостійно і до певної міри незалежно від центральної влади. Демократична децентралізація передбачає створення розгалуженої системи місцевого самоврядування, коли місцеві справи вирішуються не представниками центрального уряду, а особами, обраними місцевим населенням.

Децентралізація має певні демократичні переваги, оскільки передбачає передачу управління максимальним числом справ в руки безпосередньо зацікавлених осіб або їх представників [2].

Життєва практика реалізації принципів діяльності публічної влади – місцевих державних адміністрацій та місцевого самоврядування – має певне число протиріч, а саме: суміжність повноважень та компетентностей; місцеве самоврядування не формує свої виконавчі комітети (районний та обласний рівні), які потім вимушені делегувати повноваження державним адміністраціям; більшість повноважень місцевих громад стали формальними за змістом та за суттю. Тому актуалізуються процеси реформування публічної системи держави [3].

Кабінет Міністрів України визначив підтримку реформи децентралізації в Україні одним з пріоритетних завдань, що сприятиме розвитку місцевого самоуправління і економічного розвитку країни в цілому. 2020 рік став ключовим у питанні формування базового рівня місцевого самоврядування: 12 червня 2020 року Уряд затвердив новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня. Відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів, в Україні сформовано 1469 територіальних громад, які покриватимуть усю територію країни.

У 2022 році очікується внесення зміни до Конституції щодо децентралізації, які необхідні для подальшого просування реформи та її завершення [4].

Децентралізація – одна з форм розвитку демократії, яка дозволяє зберегти єдність держави та її інститутів, розширити місцеве самоврядування, активізувати населення для задоволення власних потреб та інтересів, звужити сферу державного впливу на суспільство, замінюючи цей вплив засобами саморегуляції, знизити витрати держави та платників податків на утримання державного апарату.

Переконані, що результатом реформи децентралізації в Україні має стати формування нової демократичної моделі управління, спрямованої на посилення ролі територіальних громад, що дозволить їм отримати значні повноваження та контроль над власними справами. Запровадження процесів децентралізації, у свою чергу, сприятиме зміцненню демократії в державі та підвищенню її стабільності.

Список використаних джерел:

1. Кучинський О. Як децентралізація влади впливає на демократизацію? Журнал соціальної критики «Снільне». 2018. URL: <https://commons.com.ua/en/decentralizatsia-i-demokratyzatsia/>.
2. Гладка Т. І. Децентралізація влади в Україні як засіб посилення демократії та підвищення її стабільності. Державне управління: удосконалення та розвиток». 2015. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=937>.
3. Безена І. М. Демократизація та децентралізація публічної влади: регіональне державне управління та місцеве самоврядування. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2019. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2019/14-2019/7.pdf>.
4. Про реформу – Децентралізація. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.gov.ua/about>.